

УДК 711.11

Баб'як В.І.,
Національний університет «Львівська політехніка»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПУНКТІВ ТИМЧАСОВОГО ПЕРЕБУВАННЯ МІГРАНТІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ

Поява спільного кордону між Україною та ЄС поряд з поступовою демократизацією суспільного життя перетворює Україну на одну з найпривабливіших країн для здійснення транзитної нелегальної міграції до країн ЄС громадянами країн СНД і Південно-Східної Азії. Україна зазнає навантаження, як на східних, так і на західних кордонах. Таким чином, кількість осіб, яких затримують за незаконне перетинання державного кордону або незаконне перебування на території України - зростає. Україна стала об'єктом критики міжнародних організацій із захисту прав людини за порушення прав нелегальних мігрантів у зв'язку з невідповідними умовами їхнього утримання. Направлення, розміщення, перебування та вибуття з пункту тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні портебує нагальної реалізації з сторінок законів і підзаконних актів у життєву практику.

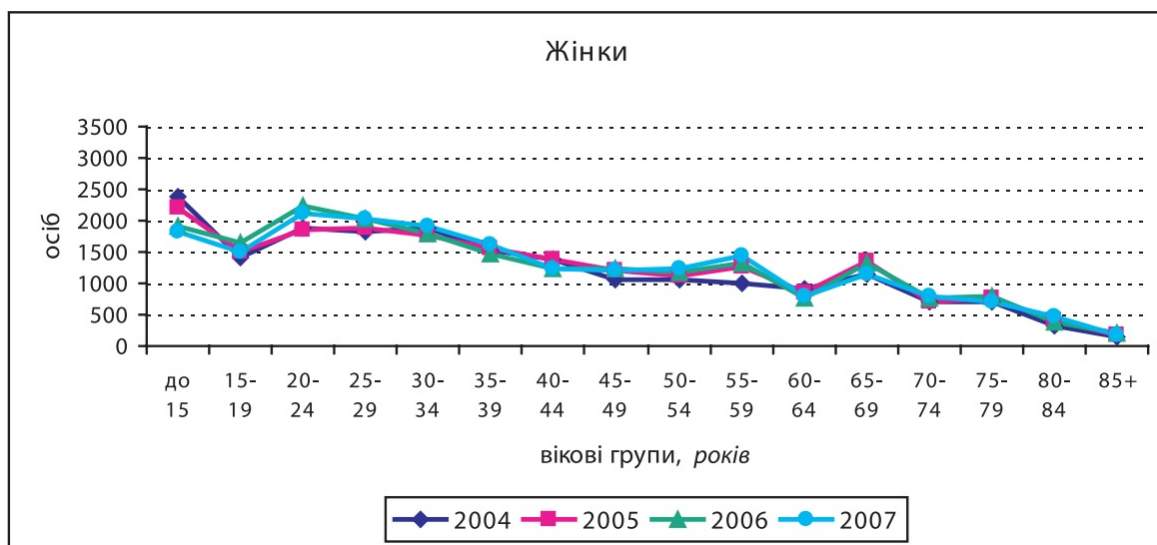
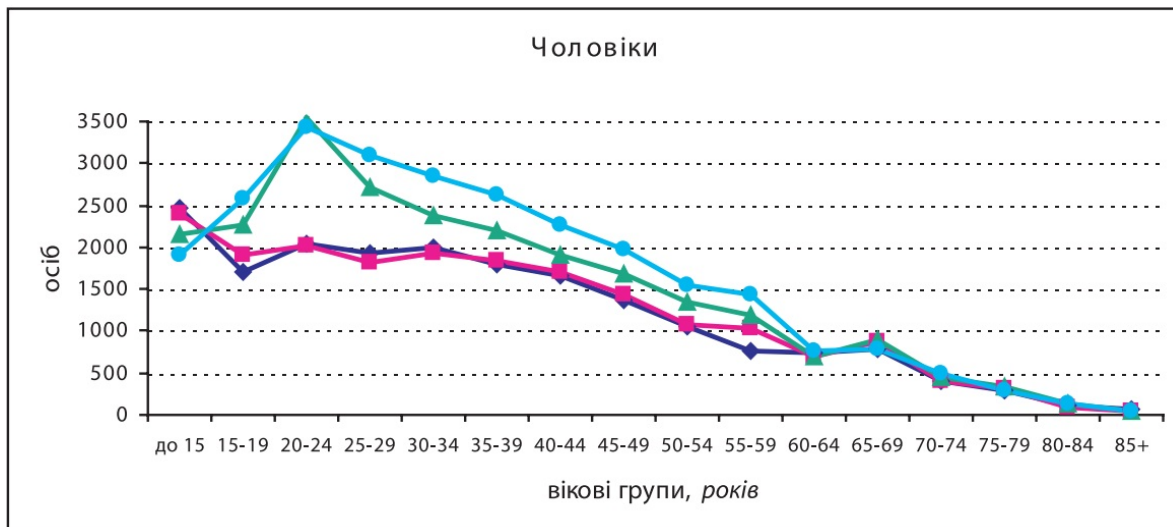
Ключові слова: мігранти, пунктів тимчасового перебування нелегальних мігрантів.

Науковому дослідженню проблематики міграційних процесів присвячено багато праць, але на даний момент не має дослідження міграції в площині архітектури. Також немає детального архітектурного опрацювання і роз'яснення типовим положенням про пункт тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні (затв. КМ України 17.\ТІ 2003).

Розглянути проблематику реалізації в життя прийнятого у 2003 році вищезгаданого положення і ставлення громадськості до шляхів її виконання. Вивчення існуючого стану даної проблеми і передумови її вирішення, шляхом створення відповідної нормативно-правової бази у сфері будівництва та архітектури.

Поява спільного кордону між Україною та ЄС поряд з поступовою демократизацією суспільного життя перетворює Україну на одну з найпривабливіших країн для здійснення транзитної нелегально міграції до країн ЄС громадянами країн СНД і Південно-Східної Азії. Україна витримує навантаження як на східних, так і на західних кордонах.

Зі сходу посилюється потік незаконних мігрантів через неповністю облаштовані кордони з Російською Федерацією та Білоруссю, а із Заходу повертаються особи, затримані в рамках двосторонніх угод про реадмісію з Польщею, Угорщиною та Словаччиною.

Прибулі в Україну за віковими групами [1].

Таким чином, кількість осіб, яких затримують за незаконне перетинання державного кордону або незаконне перебування на території України, зростає. Україна стала об'єктом критики міжнародних організацій із захисту прав людини за порушення прав нелегальних мігрантів у зв'язку з невідповідними умовами їхнього утримання (Прикладом такої критики є звіт міжнародної правозахисної організації Human Rights Watch "Ukraine: On the Margins. Rights Violations against Migrants and Asylum Seekers at the New Eastern Border of the European Union", оприлюднений у листопаді 2005 року). Хоча міграційне

законодавство України розвинено на достатньо високому рівні, його реалізації заважає інституційна неспроможність і неререформованість відомств, що відповідають за протидію незаконній міграції, та брак досвіду поводження з іноземцями. Через відсутність спеціально призначених, а не переоблаштованих чи перепрофільованих, пунктів тимчасового перебування, нелегальних мігрантів утримують у місцях тимчасового тримання Державної прикордонної служби України та приймальнях-розподільниках МВС. А переоснащення та перетворення існуючих будівель на такі пункти часто натикається на конфлікт інтересів попередніх власників, чи інших зацікавлених осіб. Часто такі зміни функції несуть собою дискомфорт як особам що там перебувають, так і їхнім «сусідам». Брак механізмів бюджетного фінансування не дає змоги державі гарантувати затриманим соціальні гарантії. *

За деякими оцінками, у сучасному світі кількість мігрантів сягає 150 млн. осіб і щорічний приріст становить 2% [2]. За даними Державного комітету статистики України за 2001-2007 роки (січень-лютий), тільки офіційно до України потрапило близько 250 тис. осіб. За неофіційними даними, через територію держави щорічно проходить до 500 тисяч нелегальних мігрантів.

Більша їх частина намагається проникнути в Україну через українсько-російський кордон (понад 80% затриманих) та українсько-білоруський (11%), а виїхати – через українсько-словацький (майже 60%) та українсько-польський (20%) кордони. За порядком, передбаченим чинним законодавством при затриманні нелегальних мігрантів та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, слід доправити і помістити їх на термін передбачений законодавством у пункті тимчасового перебування.

Станом на початок 2010 року, в Україні діяло два великі пункти тимчасового перебування мігрантів та осіб без громадянства в Україні (у Волинській обл. в с. Журавичах під Луцьком та Чернігівській обл. в с. Розсудів Ріпкинського району, мал.1).

Обидва пункти розміщені на території колишніх військових частин і розраховані на утримання близько 200 осіб (187 осіб – пункт у Журавчанах та 208 осіб – у Розсудові). Відкриття таких пунктів викликало обурення сімей військовослужбовців, адже вони роками в очікуванні гарантованого права на отримання житла, а в цей момент ціле військове містечко з капітальними спорудами і корпусами віддане під утримання нелегалів. Паралельно з цими процесами, для оперативного вирішення проблем утримання нелегалів, створюються центри тимчасового перебування при частинах прикордонних військ за європейським зразком – легкі, блоковані, мобільні конструкторії розраховані на одночасне перебування 11 осіб. Такий центр відкрито у лютому 2011р. на сумщині. Ще чотири, схожі на цей, відкривають у Сумській,

Луганській, Харківській і Одеській областях[3]. Досвід вже не існуючого закарпатського пункту утримання нелегалів «Павшине» (був закритий 4 грудня 2008р.) показує що досить швидким і практичним є застосування модульних будиночків[4].

Ще одним пунктом, який є приводом дискусій – це місце знаходження проєктованих пунктів утримання. Сусідство з ними не є комфортне для значної частки населення, а особливо коли йдеться про велике скупчення людей що опинилось поза суспільством (чи будуть це безпритульні чи нелегали, великої різниці для оточуючих – не має). Земельні ділянки в межах населених пунктів як правило є вищими за ті які є на околиці і їх можна було б задіяти для покращення інфраструктури і благоустрою населеного пункту. Прикладом таких конфліктів є проєкти ПТП (пунктів тимчасового перебування) у м. Львові та м.Буську Львівської області. У першому випадку запропоновано спорудити такий ПТП для близько 200 нелегалів у промзоні Сигнівка (на вул. Городоцькій) на ділянці, яка перебуває в користуванні ГУ МВС у Львівській області площею 9,6 гектара[5]. В другому випадку – пам'ятку архітектури місцевого значення, що знаходиться в центрі міста, за планами керівництва МВС повинна перетворитися ПТП для нелегалів. [6].

Мал.1 Розташування найбільших пунктів тимчасового перебування мігрантів та осіб без громадянства в Україні

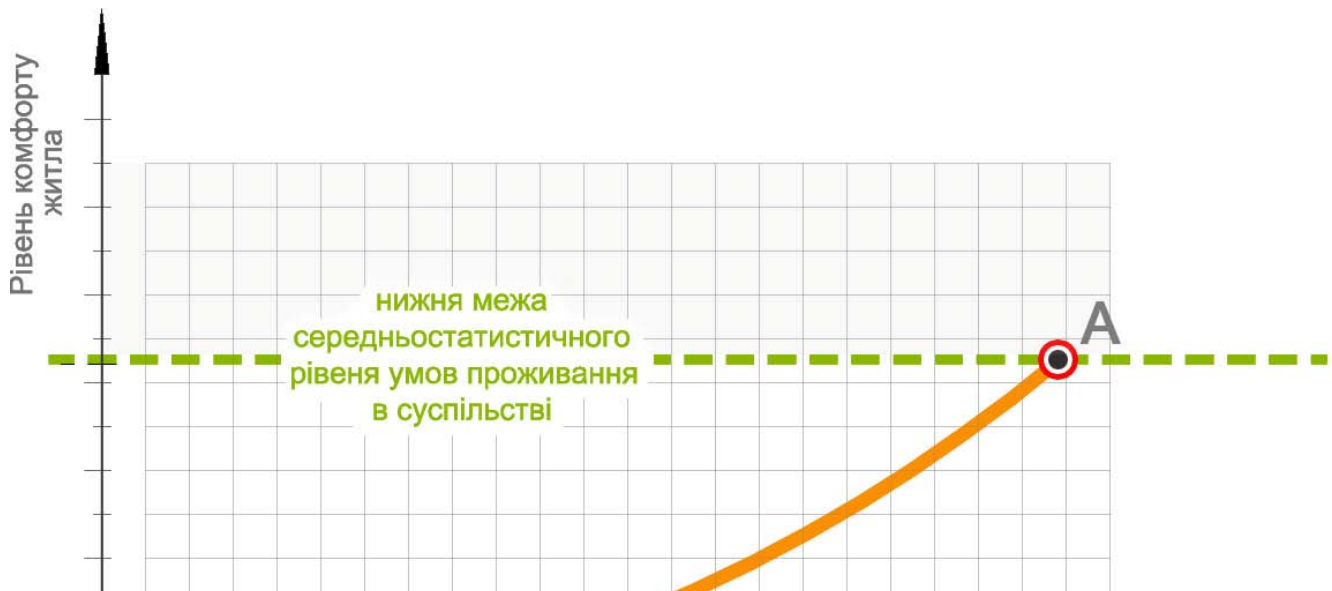
У 2011 році було проведено роботи по вдосконаленню структури пункту тимчасового утримання у чопському прикордонному загоні, який у 2005 році був введений в експлуатацію, але не в повній мірі відповідав сучасним нормам утримання, що передбачені як українським, так і європейським законодавством.

Заходи щодо приведення місць тримання до відповідних вимог вживаються, однак потребують значних фінансових витрат з бюджету України та типових архітектурно-планувальних рішень на які можна спиратись у проведенні такого роду робіт.

Урядом нашої держави та адміністрацією державної прикордонної служби України, враховуючи рекомендації міжнародних та українських правозахисних організацій, вживаються заходи по приведенню системи тимчасового тримання до відповідних норм. Отже попит на розробку архітектурно-планувального вирішення даної проблеми є досить реальним.

В межах реалізації проектів міжнародної допомоги досягнуто домовленості щодо будівництва нової адміністративної будівлі для роботи з затриманими в адміністративному порядку в чопському прикордонному загоні за кошти Євросоюзу, яка буде розрахована на 65 осіб. Існуючий на даний час пункт тимчасового тримання буде закрито.

Реалізація розробки архітектурно-планувального аспекту даного питання саме по собі повністю не вирішить проблему якісної інтеграції мігрантів у нове суспільство, це лише частина, початковий щабель вертикальної системи інтеграції. Тільки при системному підході до вирішення даного питання можливе перетворення кількісного показника такого явища, як міграція – у якісну характеристику.

Залежності якості комфорту наданого мігранту житла до рівня і відповідності до якісної інтеграції (Графік 1.)

На графіку 1, показано пропоновану шкалу залежності якості комфорту наданого мігранту житла, до відповідності рівня і якісної інтеграції у суспільство. До точки А ми спостерігаємо, що чим більший рівень, бажання і готовність до інтеграції - тим кращі умови здатні запропонувати таким особам, як мігранти. Коли мігрант уже показав достатню готовність до інтеграції і досяг нижньої межі середньостатистичного рівня умов проживання у суспільстві, програма допомоги з житлом йому припиняється, адже мігрант уже повинен бути в стані орендувати власне житло, отже і мати місце роботи. Таким чином, не створюється армія безробітних, котрі живуть на державну допомогу, а люди котрі прагнуть щось змінити у своєму житті.

Пункти тимчасового перебування мігрантів та осіб без громадянства є початковим, стартовим майданчиком для визначення шляху їхньої інтеграції. Початковий рівень не повинен мати надмірний рівень комфортабельності, задля запобігання виникнення бажання залишатись на даному рівні на довший час. На цьому рівні повинне відбутись відсіювання осіб які прагнуть до влиття у вже сформоване суспільство, та на осіб котрі не мають такого наміру.

Отже напрошується висновок, що для подальшого уникнення повторення конфліктів, необхідно законодавчо встановити обмеження місця розташування такого роду об'єктів, їхні планувальні вимоги і конструктивні вирішення. Розробка і вирішення питань щодо пунктів тимчасового перебування мігрантів та осіб без громадянства є запорукою подальшого якісно нового влиття мігрантів у вже сформоване суспільство.

Література.

1. Міграція населення України у 2007 році: Стат. зб. – К.:Держкомстат України, 2008. – 100 с.;
2. На порозі ХХІ века. Доклад о мировом развитии 1999/2000 Всемирного банка. – М.: Весь мир, 2000. – С. 35. ;
3. Інтернет сторінка каналу «НТН», Дата ефіру/події: 15:05 Середа, 17 лютого, <http://ntn.ua/uk/video/news/2010/02/17/1514>;
4. Інтернет видання ua-reporter.com, <http://ua-reporter.com/novosti/43302>;
5. Газета «Високий Замок», Юлія Ліщенко, номер за 14 січня 2010 р. <http://www.wz.lviv.ua/articles/79842>;
6. Інтернет сторінка «Радіо свобода», Галина Терещук, 13 листопада 2009р. <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1877122.html>

Аннотация

Появление общей границы между Украиной и ЕС наряду с постепенной демократизацией общественной жизни превращает Украину в одну из самых привлекательных стран для осуществления транзитной нелегальной миграции в страны ЕС гражданами стран СНГ и Юго-Восточной Азии. Украина испытывает нагрузки, как на восточных, так и на западных границах. Таким образом, количество лиц, которых задерживают за незаконное пересечение государственной границы или незаконное пребывание на территории Украины - растет. Украина стала объектом критики международных организаций по защите прав человека за нарушение прав нелегальных мигрантов в связи с неподходящими условиями их содержания. Направление, размещения, пребывания и выбытия из пункта временного пребывания иностранцев и лиц без гражданства, которые незаконно находятся в Украине требует необходимости реаллизации из страниц законов и подзаконных актов в жизненную практику.

Ключевые слова: мигранты, пунктов временного пребывания нелегальных мигрантов.

Annotation

The appearance of the common border between Ukraine and the EU, along with the gradual democratization of public life transforms Ukraine into one of the most attractive countries for transit of illegal migration to the EU by citizens of the CIS countries and Southeast Asia. Ukraine suffers burden both its eastern and western borders. Thus, the number of persons arrested for illegally crossing the border or illegal stay in Ukraine - is growing. Ukraine became the target of criticism of international organizations for the protection Human Rights on infringement migrants due to inappropriate conditions of their detention. Sending, placing, staying and departure from the temporary stay of foreigners and stateless persons who are illegally residing in Ukraine require the urgent realization of the pages of laws and regulations in life practice.

Keywords: migrants, house temporary detention centers for illegal migrants.